

Παιδαγωγοί και παιδαγωγική σκέψη στον ελληνόφωνο χώρο (18ος αιώνας- Μεσοπόλεμος)

Ενότητα 13: Παιδαγωγική και παιδαγωγικά περιοδικά

Στ. Σαφούρης
Τμήμα Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

«Το περιοδικό *Εκπαίδευσις* (1892-1895)»

Ιστορικό πλαίσιο

- 1834: διάταγμα για την οργάνωση της Δημοτικής Εκπαίδευσης, ίδρυση Διδασκαλείου Αθηνών.
- 1836: διάταγμα για την οργάνωση της Μέσης Εκπαίδευσης.
- 1837: διάταγμα για την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- 1864-1878: περίοδος μη λειτουργίας διδασκαλείων στην ελεύθερη Ελλάδα.

- 1866: «Εταιρία φίλων λαού».
- 1869: «Σύλλογος προς Διάδοσιν των Ελληνικών Γραμμάτων».
- 1872: «Σύλλογος κυριών υπέρ της γυναικείας παιδείσεως».
- 1873: «Ελληνικός Διδασκαλικός Σύλλογος».
- 1876: «Φιλανθρωπική Εταιρία».

- 1876: ίδρυση διδασκαλείου Θεσσαλονίκης
- 1878: επανίδρυση διδασκαλείου Αθηνών
- 1884: Νόμος, «Περί υποδιδασκάλων»
- 1892: Νόμος, «Περί υποδιδασκαλείων»
- 1889 και 1899: Νομοσχέδια Θεοτόκη και Ευταξία που προέβλεπαν τη σύσταση κρατικού Διδασκαλείου Θηλέων.

- 1886: διέκοψε τη λειτουργία του το Διδασκαλείο Θεσσαλίας για λόγους μη προσέλευσης σπουδαστών και ανασυστάθηκε το 1891.
- 1905: σταδιακή κατάργηση των διδασκαλείων Πελοποννήσου, Επτανήσου και Θεσσαλίας.
- 1907: λειτουργούσε μόνο το Διδασκαλείο Αθηνών.
- 1910: Μαράσλειο Διδασκαλείο.

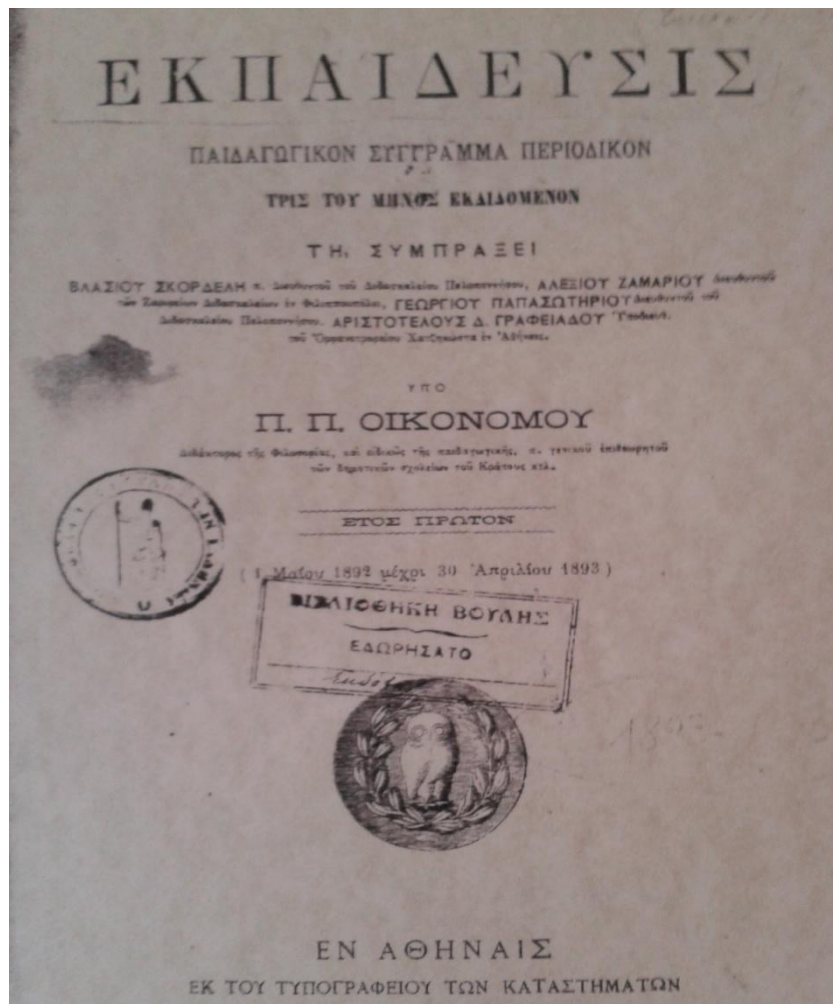

Περιοδικό *Εκπαίδευσις*

- **ΥΠΟΤΙΤΛΟΣ:** *«Σύγγραμμα Περιοδικόν τρις του μηνός εκδιδόμενον τη συνεργασία των διαπρεπών παρ' ημίν επιστημόνων»*
- **ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:** Π. Π. Οικονόμου, διευθυντής του εν Αθήναις Διδασκαλείου
- **ΤΟΠΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ:** Αθήνα
- **ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ:** Ανέστου Κωνσταντινίδου
- **ΔΙΑΡΚΕΙΑ:** 25 Απριλίου 1892 μέχρι 6 Ιουλίου 1895
- **ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ:** Σχήμα 4^{ου} μεγέθους
- **ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΤΗΤΑ:** *«Εκδίδεται τρις του μηνός»*
- **ΤΙΜΗ:** *«Συνδρομή ετησία προπληρωτέα δραχμαί 6. Εν τη αλλοδαπή φράγκα χρυσά 7»*

Εξώφυλλο περιοδικού

Παναγιώτης Π. Οικονόμου

- Γεννήθηκε το 1851 στο Ζυγοβίσι της Γορτυνίας και πέθανε στην Αθήνα το 1931.
- Την περίοδο 1869-1871 φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών.
- Σπούδασε την περίοδο 1871-1875 στην Ιένα και τη Λειψία με καθηγητές τους Ziller και Stoy.
- 1875-1878: διευθυντής του Πρότυπου Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης.

- 1878-1882: Διευθυντής του Πρότυπου Διδασκαλείου Αθηνών.
- 1882-1885: Διευθυντής του Διδασκαλείου Λαρίσης.
- 1885-1886: Τμηματάρχης της Δημοτικής Εκπαίδευσης και Γενικός Επιθεωρητής των σχολείων.
- 1886-1890: καθηγητής του Αρσάκειου.
- 1891-1892: διευθυντής του διδασκαλείου Αθηνών.
- 1898-1900: διευθυντής του διδασκαλείου Αθηνών.

-
- 1900-1902: γενικός επιθεωρητής των σχολείων της Κρητικής Πολιτείας.
  - 1902-1910: καθηγητής των παιδαγωγικών του Αρσακείου.

Παναγιώτης Π. Οικονόμου

- Θεωρείται ένας από τους πιο ένθερμους οπαδούς του ερβαρτιανού συστήματος.
- Πίστευε ακράδαντα στην παιδαγωγούσα διδασκαλία, αυτή που διεγείρει το ενδιαφέρον του μαθητή.
- Πίστευε ότι τα προσόντα που θα έπρεπε να έχει ένας καλός δάσκαλος είναι: α) η επιστημονική γνώση του αντικειμένου και β) παιδαγωγική κατάρτιση.

Περιοδικό *Εκπαίδευσις*

Συνεργάτες του Οικονόμου:

- Βλ. Σκορδέλης, πρώην διευθυντής του Διδασκαλείου Πελοποννήσου.
- Μ. Σακελλαρόπουλος, διευθυντής του Διδασκαλείου Επτανήσου.
- Γ. Παπασωτηρίου, διευθυντής του διδασκαλείου Πελοποννήσου.
- Στ. Ρώσης, καθηγητής της Παιδαγωγικής του Αρσακείου.

-
- Αλ. Ζαμαρίας, διευθυντής των Ζαριφείων Διδασκαλείων Φιλιππούπολης.
  - Αρ. Γραφειάδης, υποδιευθυντής του ορφανοτροφείου Χατζηκώστα στην Αθήνα.

Περιοδικό *Εκπαίδευσις*

Άρθρα για:

- Την ψυχολογία του παιδιού
- Τις ιδιότητες του καλού δασκάλου
- Τη χαρούμενη ατμόσφαιρα που πρέπει να έχει το σχολείο
- Τη χρησιμότητα της διδασκαλίας
- Την επιβολή ποινών με προσοχή

- Τη διδασκαλία στα σχολεία κωφαλάλων
- Την ανάγκη για μέριμνα της παιδαγωγικής μόρφωσης των δασκάλων
- Τα προβλήματα των εκπαιδευτικών (μισθοί, απολύσεις κ.ά).

- Προβάλλει σημαντικούς παιδαγωγούς, όπως τους Κομένιο, Ρουσσώ, Πεσταλότσι.
- Υπάρχουν άρθρα με στοιχεία από άλλους επιστημονικούς κλάδους όπως Ζωολογία, Φυτολογία.

Δάσκαλος

- Παρέχει γνώσεις.
- Πρέπει να έχει σωστή συμπεριφορά μέσα στην τάξη.

Πρέπει να προσέχει την εξωτερική του εμφάνιση:

- Ανάλογη ενδυμασία
- Ανάστημα
- Εκφραστικό πρόσωπο
- Φωνή εύηχη και δυνατή
- Καλά χτενισμένα μαλλιά
- Ξυρισμένος
- Καλά και καθαρά παπούτσια

-
- Πρέπει να εμπνέει σεβασμό και το κύρος του δασκάλου.
  - Να δείχνει σπουδαίος στους ανθρώπους γύρω του.
  - Να αγαπάει τους μαθητές του.

Απόσπασμα από άρθρο του περιοδικού:

βαρβαρότητα. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἀξίω-
ωσιν ὁ διδάσκαλος εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν
νὰ ἀγαπήσουν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ του. Ἡ ἀγάπη ὑπο-
θέτει συμφωνίαν σκέψεων, συμφωνίαν συναισθημάτων,
συμφωνίαν τάσεων καὶ γεννᾶται καὶ ἐν τῷ σχολείῳ ὡς
καὶ ἐν τῷ βίῳ διὰ τῆς συναναστροφῆς καὶ τῆς ἀμοιβαίας
ἐξηγήσεως καὶ συνεννοήσεως. Διὰ τοῦτο ὁ διδάσκαλος
δὲν πρέπει νὰ ἀποξενουῖται τῶν μαθητῶν, δὲν πρέπει
νὰ τηρῇ πρὸς αὐτοὺς βαρύτητα ἐν τοῖς διαλείμμασι ἢ
ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς, δὲν πρέπει νὰ κάμνη καθ' ὁδὸν
ὅτι δὲν βλέπει τοὺς μαθητὰς του, ἵνα μὴ καταβιάσῃ
δῆθεν ἑαυτὸν ἀναγκασθεὶς νὰ ἀντιχαιρετίσῃ αὐτούς.
Τοιοῦτον ἄγαν σπουδαῖον διδάσκαλον θεωροῦμεν ὅλως
ἀκατάλληλον διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Ἡμεῖς θέ-

Διδασκαλία

- Ό, τι δείχνει ο δάσκαλος στους μαθητές του πρέπει να είναι πλήρες και τέλειο.
- Τα γράμματα πρέπει να γράφονται μεγάλα στον πίνακα και τα παιδιά που έχουν μυωπία πρέπει να κάθονται στα πρώτα θρανία.
- Αυτά που τους δείχνει ο δάσκαλος πρέπει να είναι τόσα όσα μπορούν οι μαθητές να συγκρατήσουν στη μνήμη τους.
- Κατά τη διδασκαλία το βλέμμα του δασκάλου πρέπει να είναι στραμμένο προς τους μαθητές και όχι προς το αντικείμενο για το οποίο κάνει λόγο.
- Το αντικείμενο για το οποίο μιλάει πρέπει να ονομάζεται με κατάλληλο όνομα, για να μονιμοποιηθεί στην ψυχή του μαθητή.

Σύστημα ποινών

Ο σκοπός του συστήματος των ποινών ήταν να τιμωρηθεί κάθε πράξη, άξια για τιμωρία. Τα πέντε στοιχεία της ποινής είναι τα εξής:

- Ο λόγος της ποινής
- Ο σκοπός της ποινής
- Τα όρια της ποινής
- Το είδος της ποινής
- Το ηθικό μέρος της ποινής

Χτυπήματα με το χέρι	911.527
Χτυπήματα με τη ράβδο	12.400
Χτυπήματα στα δάχτυλα με την ρήγα	20.939
Ραπίσματα	136.715
Κόνδυλοι στο στόμα	10.235
Τραβήγματα αυτιών	7.905
Καρυδιαί εις την κεφαλήν	1.158.800
Χτυπήματα στο κεφάλι με βιβλία όπως αγία γραφή, γραμματική κ.τ.λ.	22.763
Σύνολο	2.392.894

Συμπεράσματα

Το περιοδικό *Εκπαίδευσις*

- Προσπάθησε να δώσει άλλη αξία στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της εποχής
- Έθεσε ως κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας το παιδί
- Συμβούλεψε τους εκπαιδευτικούς της εποχής
- Ήταν μέσο ενημέρωσης αλλά και μέσο με το οποίο οι εκπαιδευτικοί μπορούσαν να διαμαρτυρηθούν

Βιβλιογραφία

Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ., 1986. *Η Μέση εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα (1830-1893)*. Αθήνα: Γ.Γ.Ν.Γ.-Ι.Α.Ε.Ν.

Μαυροσκούφης, Δ., 1996. *Εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα (1821-1832)*. Θεσσαλονίκη.

«Διδασκαλία της νέας ελληνικής γλώσσας εν τω δημοτικώ σχολείο», 1894. *Εκπαίδευσις*, τ.χ. 6, τ. 2, σσ. 43-44.

«Ελάττωσις του μισθού των δημοδιδασκάλων», 1893.
Εκπαίδευσις, τ.χ. 6, τ. 1, σ. 44.

«Έχομεν δημοτικήν εκπαίδευσιν», 1893. *Εκπαίδευσις*, τ.χ.
3, τ. 1, σσ. 17-18.

Φούκας, Β., 2009. *Προσωπογραφίες νεοελλήνων παιδαγωγών: Η προσφορά τους στην Παιδαγωγική και στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών (18ος και 19ος αιώνας)*. Θεσσαλονίκη.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

